

Політика протидії насильству та захисту дітей від кривдження Фонду «Наш вибір»

Фонд «Наш вибір», ведучи свою діяльність, орієнтований на добро дитини на її інтерес в якнайкращому його розумінні. Одна із наших цілей – всесторонній розвиток дітей, що гарантує пошану їхніх прав та дає їм можливість бути партнерами у створенні приязного, безпечного та вірного принципу взаємопошани оточення. Ми відносимося до дітей з пошаною та враховуємо їхні потреби. Насильство в будь-якій формі вважаємо неприйнятним.

Дана Політика – внутрішній документ, затверджений Правлінням Фонду, що розповсюджується на всіх Працівників та осіб, які співпрацюють з Фондом, і ставить за мету гарантію безпеки, шанування прав та гідності дітей. Документ охоплює правила роботи з дітьми та процедури зовнішнього і внутрішнього втручання, що забезпечують швидку реакцію на загрози безпеці дітей.

Документ набирає чинності з дня публікації його повної версії у такий спосіб, що він є доступним для всіх Працівників та співпрацівників Фонду. Раз на два роки або частіше у випадку необхідності чи з огляду на зміну законодавства, яке стосується даної області, проводиться перегляд Політики з метою забезпечення її максимальної ефективності та відповідності цілям, у зв'язку з якими вона була розроблена.

Зміст документу доповнюють додатки у кінцевій частині тексту:

Додаток nr 1 – Зразок заяви про несудимість

Додаток nr 2 – Як написати повідомлення про підозру вчинення злочину

Додаток nr 3 – Зразок заяви про ознайомлення зі становищем дитини

Додаток nr 4 – Симптоми кривдження

Додаток nr 5 – Як розмовляти з дитиною

I. Частина перша. Загальні принципи.

Основний принцип будь-якого роду дій, які ведуть Працівники Фонду та особи, що співпрацюють з ним (волонтери, стажери, практиканти, представники установ і фірм) – орієнтація на добро дитини та її інтерес в якнайкращому його розумінні.

Насильство над дітьми є чимсь абсолютно неприйнятним.

Політика протидії насильству та захисту дітей від кривдження містить рекомендації щодо методів запобігання насильству та відповідних дій у випадку загрози добру і безпеці дітей.

Політика розповсюджується на всіх Працівників Фонду та осіб, що співпрацюють з ним.

Політика протидії насильству та захисту дітей від кривдження охоплює:

- A. правила набору та тренінги для Працівників
- B. правила безпечних відносин персонал – діти/молодь, що встановлюють, яка поведінка заборонена у контактах з дітьми (Кодекс поведінки)
- C. правила захисту особистих даних та особистого іміджу (wizerunek) дітей
- D. опис способу моніторингу застосування Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження

1. Важливі терміни

- 1) **Працівники Фонду** – в розумінні Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження ними є члени колективу Фонду, тобто особи, що працюють у ньому на підставі трудового договору, співпрацюють з ним на підставі договору доручення, договору про твір, контракту або підприємці, що надають послуги (контракт типу B2B), а також особи, що співпрацюють з Фондом: Працівники фірм та установ, що підтримують дії Фонду, Волонтери, Стажери, Практиканти в рамках професійної практики.
- 2) **Дитина** – будь-яка особа віком до 18 років.
- 3) **Опікун дитини** – особа, що має право представляти дитину, зокрема мати/батько дитини або її юридичний опікун. Згідно з даним документом, опікуном вважається також мати/батько з прийомної сім'ї.
- 4) **Згода батьків дитини** – згода принаймні одного з батьків дитини.
- 5) **Кривдженням дитини** вважаються заборонені або кримінальні вчинки на некористь дитини, заподіяні будь-якою особою, в тому числі Працівником, або створення загрози добру дитини, в тому числі занедбання.
- 6) **Координатор Політики** – особа, якій в рамках діяльності Фонду Правління доручило виконувати функцію координації впровадження і реалізації Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження Фонду «Наш вибір».

2. Що вважається кривдженням?

- 1) Насильство – воно має місце у випадку, коли певна особа ставиться до другої особи у спосіб, що суперечить вимогам відносин між такими особами.
- 2) Фізичне насильство – цілеспрямовані тілесні пошкодження, завдання болю або погрози тілесними пошкодженнями.
- 3) Емоційне насильство – регулярне приниження і висміювання дитини, втягування дитини у конфлікт між дорослими, маніпуляція дитиною, відсутність підтримки, уваги, кохання, вимоги та очікування щодо дитини, яких вона не в змозі виконати. Мета емоційного насильства – порушення особистої гідності дитини.

- 4) Сексуальне використання – будь-яка поведінка, що призводить до сексуального задоволення за рахунок дитини. Сексуальне використання охоплює фізичний контакт (дотик, статевий акт) та дії без фізичного контакту (напр., перегляд порнографічних матеріалів, підглядання, ексгібіціонізм). Такого роду насильство може мати форму одноразових інцидентів або повторюватися довгий час.
- 5) У випадку дорослих осіб сексуальним насильством може бути зловживання залежними відносинами або використання критичного становища з метою здійснення статевого акту або інших сексуальних дій (ст.199 Кримінального кодексу).
- 6) Занедбаня – ситуація відсутності задоволення матеріальних та емоційних потреб дитини матір'ю/батьком або юридичним опікуном, коли дитина не забезпечена відповідним харчуванням, одягом, житловими умовами, медичною опікою і безпекою, а також відсутній догляд за виконанням обов'язку шкільного навчання.

3. Ідентифікація та реакція на симптоми кривдження дітей

- 1) Всі Працівники зобов'язані пройти тренінг з ідентифікації симптомів кривдження дітей у обсязі, відповідному до їхніх функцій та посад. На основі отриманих знань, досвіду та в рамках виконання обов'язків вони звертають увагу на фактори ризику та симптоми кривдження дітей.
- 2) Кожен Працівник, який помітить або підозрює, що дитину кривдять, зобов'язаний відреагувати на це, а в разі необхідності надати першу допомогу.
- 3) Всі Працівники зобов'язані ознайомитися зі ст. 240 Кримінального кодексу, що стосується правової відповідальності стосовно до підозри вчинення злочину.
- 4) Всі особи, що у в рамках виконання службових обов'язків дізналися про кривдження дитини або володіють пов'язаною з цим інформацією, зобов'язані дотримуватися конфіденційності, за винятком інформації, що надається уповажненим установам в рамках дій, спрямованих на втручання.
- 5) Працівники зобов'язані дбати про безпеку дітей згідно зі своїми компетенціями та діючим законодавством.

4. Особа, відповідальна за реалізацію Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження

Правління визначає Координатора Політики – особу, відповідальну за реалізацію Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження.

Завдання Координатора Політики:

- 1) дбати про доступ до інформації про можливість допомоги – плакати, буклети з номерами телефонів;
- 2) отримувати повідомлення, що стосуються проблем, зв'язаних з загрозою безпеці дітей;
- 3) реагувати на такі повідомлення відповідно до процедур;
- 4) у разі потреби консультиватися з іншими суб'єктами, між іншим з Партнерами, з якими Фонд спільно веде діяльність, спрямовану на дітей, з психологічно-педагогічними порадами або локальними недержавними організаціями;
- 5) в узаasadнених випадках передавати справу відповідним службам: поліції, родинному суду, прокуратурі;
- 6) вести моніторинг реалізації Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження.

А. Принципи набору та тренінги для Працівників

1. Координатор Політики, як уповажнена Правління особа, зобов'язаний отримати інформацію з Реєстру сексуальних злочинців про Працівників – якщо це дозволяє чинне законодавство.
2. У випадку окремих професій, перелічених у Трудовому кодексі – напр., вчитель, вихователь дошкільних установ, вихователь у таборі, керівник відпочинку – Фонд вимагає довідку про несудимість з польського Крайового кримінального реєстру.
3. Адміністративно-кадровий підрозділ вимагає від усіх Працівників, Стажерів, Практикантів та інших осіб, що працюють/співпрацюють з Фондом, підписання заяви про несудимість за злочини проти сексуальної свободи та суспільної моралі, а також про несудимість за злочини, зв'язані з насильством на шкоду дитини, або про відсутність порушених кримінальних чи дисциплінарних справ відповідного роду (згідно з Додатком nr 1).
4. Всі Працівники, Стажери, Волонтери будуть ознайомлені з Політикою протидії насильству та захисту дітей від кривдження у формі тренінгу/вебінару, а нові члени колективу Фонду – у строк 1 місяця від початку роботи/співпраці.

В. Принципи безпечних відносин

1. Поведінка та практика, що очікується від усіх Працівників та осіб, задіяних в рамках Волонтерства.
 - 1) У спілкуванні з дітьми не забувайте про витримку та пошану, розуміючи, що діти з психічними травмами внаслідок війни можуть бути перелякані, розсерджені, замкнуті та виражати інші інтенсивні емоції, що є ефектом того, що їм довелося пережити.
 - 2) Слухайте дітей уважно та відповідайте їм адекватно до їхнього віку та ситуації. Під час спілкування з дітьми старайтеся тримати лице на рівні лица дитини.
 - 3) Повідомте дітей, що якщо певні ситуації, поведінка чи слова викликають у них дискомфорт, вони можуть сказати про це Вам або іншій особі, а також можуть розраховувати на відповідну реакцію та/або допомогу.
 - 4) Доцінюйте та шануйте вклад дітей у дії, що ведуться, заохочуйте їх до активної участі та пам'ятайте про рівноправне відношення до них незалежно від статі, сексуальної орієнтації, інвалідності чи її відсутності, соціального, культурного, релігійного і етнічного статусу та світогляду. Не фаворизуйте окремих дітей.
 - 5) Приймаючи рішення, що мають зв'язок з дитиною, повідомте її про це та постарайтеся врахувати її очікування.
 - 6) Подбайте про те, щоб під час розмови з дітьми Вас могли бачити або чути інші Працівники та Волонтери. У виняткових, узасаднених ситуаціях, коли необхідно залишитися з дитиною наодинці, обов'язково повідомте про це інших Працівників та Волонтерів і точно назвіть місце, в якому Ви перебуватимете з дитиною. Це правило не стосується ситуацій, зв'язаних з професійними обов'язками, напр., консультацій у логопеда, психолога, педагога, роботи аніматора з дитиною/групою дітей, роботи вчителя з учнем/класом.
 - 7) Шануйте право дитини на приватність. Якщо захист дитини вимагає порушення принципу конфіденційності, поясніть це їй якомога швидше.
 - 8) Уникайте зайвого ризику. Під час роботи з дітьми переконайтеся, що прилади та обладнання використовуються згідно з їх призначенням, а оточення безпечне (зверніть увагу на забезпечення безпеки вікон та сходів, обмежений доступ до рухливих доріг, відкритої води ітп.).

2. Поведінка та практика, неприйнятна у випадку Працівників та осіб, задіяних в рамках Волонтерства.
 - 1) Заборонено кричати на дитину, соромити, принижувати, ображати та відноситися до неї легковажно.
 - 2) Заборонено бити, пхати та в будь-який інший спосіб шкодити фізичній інтегральності дитини.
 - 3) Заборонено вступати у будь-які романтичні або сексуальні відносини з дитиною та складати їй невідповідні пропозиції. Це стосується також сексуальних коментарів, жартів, жестів та доступу дітей до еротичних і порнографічних матеріалів незалежно від їх форми.
 - 4) Заборонено записувати особистий імідж дитини (відео, аудіо, фото) у приватних цілях або без згоди опікуна дитини. Рекомендуємо також отримати усну згоду дитини – запитайте її, чи можна зробити фото/запис. Це стосується також можливості запису особистого іміджу дитини третіми особами. Детальні правила захисту особистого іміджу дитини містить розділ **С. Принципи захисту особистих даних та особистого іміджу дітей.**
 - 5) Заборонено запрошувати дітей до свого приватного помешкання/будинку та зустрічатися з ними у неробочий час. Це стосується також контактів з дітьми через приватні канали зв'язку (приватний телефон, e-mail, комунікатори, профілі у соцмережах) та надання власних особистих даних.
 - 6) Заборонено пропонувати дітям алкоголь, тютюнові вироби та нелегальні субстанції, а також вживати їх у присутності дітей.
 - 7) Обмежтеся до дійсно необхідного фізичного контакту з дитиною. Це стосується особливо допомоги при одяганні та роздяганні, споживанні їжі та напоїв, митті, користуванні туалетом та спанні в одній кімнаті. Подбайте про те, щоб під час кожної з перелічених дій Вам товаришувала інша особа з організації/установи.
 - 8) Якщо Ви стали свідком будь-якої з описаних вище ситуацій та/або поведінки з боку інших дорослих або дітей, обов'язково повідомте про це особу, відповідальну за організацію/ установу та/або дійте згідно зі встановленою процедурою втручання.

Кодекс поведінки

В кодексі поведінки окреслено, яка поведінка та практика заборонена під час роботи з дітьми.

Фізичного контакту з дітьми неможливо уникнути.

Прямий контакт з дитиною повинен спиратися на пошану гідності та інтимності дитини.

1. Поведінка, яка допускається та не порушує недоторканості дітей:

- Поплескати по плечу або по спині
- потиснути руку або «дати п'ять»
- делікатно обійняти, вітаючись
- торкатися рук, плечей чи спини
- хвалити дитину словами
- триматися за руки під час розваг або з метою заспокоїти дитину в стані емоційного збудження
- тримати маленьких дітей за руку під час прогулянки
- сидіти поблизу маленьких дітей.

Якщо Ви спитали дитину, чи можете дозволити собі щось із переліченого вище, Ви повелися правильно.

2. Неприйнятна поведінка, що порушує недоторканість дитини:

- стосувати будь-яку форму небажаної ніжності
- міцно обіймати та притискати до себе
- торкатися грудей, сідниць та інтимних місць
- плескати по колінах чи бедрах
- лоскотати або «боротися» в міцних обіймах
- обіймати дитину, стоячи в неї за спиною
- робити масаж
- цілувати, особливо в губи
- лягати або спати біля дитини
- дозволяти собі ніжність в ізольованих місцях, напр., у ванній кімнаті, туалеті, приватній кімнаті
- коментувати фізичний розвиток.

У будь-якій винятковій ситуації, що впливає з емоційного стану, фізіологічних потреб, хвороби дитини чи непередбачених подій, необхідно попросити про допомогу та присутність іншу дорослу особу.

С. Принципи захисту особистих даних та особистого іміджу дітей

1. Особисті дані

- 1) Фонд та організації, що співпрацюють з ним, ведуть обробку особистих даних в обсязі, необхідному з точки зору виконання завдань та обов'язків, що впливають з чинного законодавства. Кожен Працівник має обов'язок дотримуватися конфіденційності особистих даних, яких обробку він веде.
- 2) Працівники зобов'язані дотримуватися конфіденційності щодо інформації, отриманої у зв'язку з їх функцією або роботою, яка стосується здоров'я, освітніх та розвиткових потреб, психофізичних можливостей, сексуальності, сексуальної орієнтації, расового або етнічного походження, політичних поглядів, релігійних переконань або світогляду їхніх підопічних.
- 3) Принцип конфіденційності не стосується наступних ситуацій:
 - a) загрози здоров'ю дитини;
 - b) якщо Опікун дитини дає згоду на розкриття окресленої, переліченої вище інформації;
 - c) у випадку, коли це передбачено чинним законодавством.
- 4) До особистих даних дитини отримують доступ виключно особи та суб'єкти, які мають право на це згідно з відповідними положеннями або на підставі згоди батьків дитини.
- 5) З метою виключення доступу неуповноважених осіб до особистих даних дітей вчителі та адміністративні Працівники, відходячи від робочого столу, виходять з систем, а після закінчення роботи не залишають особистих даних у легкодоступних місцях.
- 6) Працівник може використати інформацію про дитину в освітніх або тренінгових цілях виключно з дотриманням анонімності дитини та у спосіб, що виключає її ідентифікацію.
- 7) Працівники Фонду не надають представникам медіа інформацію про дитину та її опікунів, не контактують представників медіа з дітьми, в рамках контактів з представниками медіа не розмовляють про справу дитини або її опікуна.
- 8) У виняткових та узаasadнених ситуаціях Працівник в рамках контакту з представниками медіа може розмовляти про справу дитини або її опікуна – якщо письмову згоду на це дав опікун дитини.

2. Особистий імідж дитини

Фонд визнає право дитини на приватність та охорону особистих цінностей та забезпечує захист особистого іміджу дитини.

- 1) Працівники не мають права записувати та дозволяти записувати особистий імідж дитини (відео, аудіо, фото) представникам медіа без письмової згоди матері/батька або юридичного Опікуна дитини. У випадку осіб віком від 18 років допускається отримання згоди від них самих.
- 2) Щоб отримати описану вище згоду, Працівник пункту повинен зв'язатися з Опікуном дитини та обговорити процедуру отримання згоди.
- 3) Опублікування Працівником особистого іміджу дитини, записаного в будь-якій формі (фото, аудіо, відео), вимагає письмової згоди матері/батька або юридичного Опікуна дитини.
- 4) Письмова згода повинна бути відповідною до законодавства про захист особистих даних, зокрема містити інформацію, де буде розміщено особистий імідж та в якому контексті він буде використовуватися.
- 5) Якщо особистий імідж дитини є лише фрагментом цілого, такого, як збори, краєвид, публічний захід, згода матері/батька дитини, що впливає з авторських прав на запис особистого іміджу дитини, не вимагається.

У питаннях, не описаних в розділі С, рішення приймає Інспектор захисту особистих даних (IOD) Фонду «Наш вибір».

D. Спосіб моніторингу реалізації Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження

1. Правління визначає особу (Координатора), відповідальну за Політику протидії насильству та захисту дітей від кривдження.
2. Завдання Координатора охоплюють також моніторинг реалізації Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження, реагування на сигнали порушення Політики та розробку пропозицій змін у документі.

II. Частина друга. Процедури, передбачені для окремих видів діяльності Фонду «Наш вибір».

1. SzkoUA (ШкоУА)

Діяльність, що полягає у відкритті освітнього закладу для дітей з родин біженців з України та реалізує освітні цілі згідно з програмною підставою навчання в Україні. SzkoUA веде Фонд “Наш вибір” у співпраці з Клубом католицької інтелігенції (Klub Inteligencji Katolickiej).

- A.** процедури втручання, в яких окреслено, які дії необхідно провести, якщо з'являються сигнали, що вказують на кривдження дитини або на загрозу її безпеці з боку чужих осіб, членів родини, персоналу закладу або інших учнів;
- B.** інформація про режим, в якому проводяться тренінги для учнів;
- C.** правила доступу дітей до Інтернету та захисту дітей від шкідливого контенту;
- D.** принципи співпраці з батьками стосовно до виховання дітей без насильства та захисту дітей від насильства і використання.

A. Процедури втручання

1. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою домашнього насильства.

- 1) Вчитель, який дійшов до висновку, що дитина може бути жертвою насильства (ситуації, які він спостерігав або дізнався про них від дитини: занедбання, регулярне приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляція дитиною та симптоми фізичного насильства, напр., синяки, подряпини), повинен написати службову нотатку. Нотатку він передає шкільному психологу або педагогу.
- 2) Вчитель інформує про підозру, що дитина є жертвою домашнього насильства, шкільного психолога або педагога.
- 3) Якщо стан здоров'я учня вказує на загрозу його здоров'ю або життю, директор, психолог або педагог викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- 4) Психолог або педагог з'ясовують обставини справи, напр., проводять розмову з потерпілим учнем.
- 5) Шкільний психолог або педагог інформує директора школи, якщо цього не зробив вчитель (після з'ясування обставин, якщо цього вимагає ситуація).
- 6) Психолог або педагог викликає до школи матір/батька, юридичного Опікуна або одного з близьких родичів потерпілого.
- 7) Шкільний підрозділ втручання (Szkolny Zespół Interwencyjny), у склад якого входять психолог/педагог, директор/замісник директора та класний керівник/ки класу, в якому навчається дана дитина, розробляє план допомоги дитині та її родині.
- 8) Директор повідомляє про ситуацію відповідних осіб, що представляють засновницькі органи, тобто Фонд "Наш вибір" і Клуб католицької інтелігенції, та відповідають за Політку протидії насильству та захисту дітей від кривдження.
- 9) У випадку підозри вчинення злочину директор негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (Kodeks Postępowania Karnego). Директор інформує суд — Відділ родини та неповнолітніх — у випадку занедбання дитини, регулярного приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляції дитиною, а також у випадку помітних симптомів фізичного насильства (згідно з Додатком nr 2).

2. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою насильства з боку Працівника школи.

- 1) Особа, що підозрює кривдження учня Працівником школи, інформує про дану проблему шкільного психолога та/або педагога.
- 2) Психолог або педагог розпочинає дії з метою з'ясування обставин справи: розмова з дитиною, розмова з Працівником на темат підозри кривдження, зауваження, ознайомлення з його версією перебігу подій.
- 3) Якщо розмови з дитиною підтверджують, що її кривдять, шкільний психолог або педагог інформує про це батьків і директора школи.
- 4) Директор повідомляє батьків або юридичних Опікунів дитини про подію. Після зустрічі з ними він складає службову нотатку.

- 5) Директор школи, після підтвердження інформації, розпочинає дії з метою впровадження адміністративної або дисциплінарної відповідальності стосовно до Працівника, згідно з діючими положеннями трудового законодавства.
- 6) Директор повідомляє про ситуацію відповідних осіб, що представляють засновницькі органи, тобто Фонд "Наш вибір" і Клуб католицької інтелігенції, та відповідають за Політку протидії насильству та захисту дітей від кривдження.
- 7) У випадку підозри вчинення злочину директор негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (згідно з Додатком nr 2).

3. Процедура втручання в ситуації кривдження дитини у школі матір'ю/батьком або членом родини іншого учня.

- 1) Особа, що є свідком кривдження дитини матір'ю/батьком або дорослим членом сім'ї іншого учня, інформує про дану проблему шкільного психолога/педагога.
- 2) Педагог/психолог або директор проводить розмову з переліченими вище особами на тему події: надає роз'яснення (rozczenie) та представляє можливі способи вирішення ситуації.
- 3) Про подію, визнану кривдженням дитини, та про проведену директором або педагогом/психологом розмову з матір'ю/батьком або членом сім'ї учня, що є кривдником дитини, повідомляють батьків/юридичних Опікунів цієї дитини.
- 4) Дитині, що є потерпілим, надається підтримка з боку шкільного психолога/педагога.
- 5) У випадку, коли ситуація повторюється, директор школи впроваджує подальші дії, спрямовані на запобігання повторенню такого роду подій.
- 6) Директор повідомляє про ситуацію відповідних осіб, що представляють засновницькі органи, тобто Фонд "Наш вибір" і Клуб католицької інтелігенції, та відповідають за Політку протидії насильству та захисту дітей від кривдження.
- 7) У випадку підозри вчинення злочину директор негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (згідно з Додатком nr 2).

4. Процедура втручання у випадку кривдження дитини іншими учнями.

- 1) Обов'язок вчителя — негайна реакція на акти агресії і насильства та розмова з кривдником і жертвою насильства з метою з'ясування обставин ситуації.
- 2) Учневі, що є жертвою насильства, надається допомога відповідно до його потреб.
- 3) Якщо стан учня, який був жертвою кривдження, вказує на загрозу його здоров'ю або життю, директор або інший Працівник школи викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- 4) Якщо акти агресії і насильства не інцидентальні, шкільний психолог або педагог проводить розмову з дитиною, що є жертвою, та вивчають, коли доходить до таких актів, з якою частотою, а також розмовляють з кривдником/кривдниками та можливими свідками таких актів.
- 5) З учнями, що були свідками насильства, шкільний психолог або педагог обговорює перебіг події таким чином, щоб поради їм, як поводитися у складних ситуаціях, як реагувати на кривдження та кого повідомити, якщо таке кривдження мало місце. Якщо проблема стосується усього класу, шкільний психолог або педагог проволить додаткові заняття, що охоплюють проблематику насильства та способів вирішення конфліктів у групі.

- 6) Учень, який є кривдником, охоплюється постійною опікою та контролем з боку класного керівника або шкільного педагога.
- 7) Якщо акт агресії/насильства має ознаки кримінального вчинку, застосовується процедура, передбачена чинним законодавством.
- 8) Дії координує та моніторує шкільний психолог або педагог.
- 9) У випадку, коли відповідальний за агресію/насильство не встановлений, директор, шкільний психолог або педагог після з'ясування обставин справи інформує батьків/юридичних Опікунів потерпілого учня про можливість повідомлення поліції або сам повідомляє поліцію.

5. Процедура втручання у випадку викриття кібернасильства.

- 1) Вчитель або інша особа, якій відомо про подію, інформує про даний факт шкільного психолога/педагога або директора школи.
- 2) Особа, яку повідомили про подію, має обов'язок:
 - a) зібрати всю можливу інформацію про подію;
 - b) порозмовляти з потерпілим учнем (психологічна підтримка, порада);
 - c) порозмовляти з кривдником, з'ясувати обставини події, зобов'язати кривдника до відмови від поведінки, що має характер насильства, та зобов'язати його до видалення образливих матеріалів з мережі;
 - d) повідомити про подію Опікунів потерпілого учня;
 - e) повідомити про подію Опікунів кривдника та обговорити з ними поведінку дитини;
 - f) запропонувати учням психологічно-педагогічну допомогу (як потерпілому, так і кривднику), якщо є потреба у цьому;
 - g) у випадку, коли кривдник не дотримується узгоджень і далі кривдить інших осіб, директор розпочинає відповідні юридичні дії;
 - h) у випадку, коли відповідальний за кібернасильство не встановлений, директор, класний керівник або шкільний педагог після з'ясування обставин справи інформує батьків/юридичних Опікунів потерпілого учня про можливість повідомлення поліції.

6. Процедура втручання щодо учня з аномальною поведінкою, який поводить себе агресивно стосовно до інших осіб або себе самого.

- 1) Якщо під час шкільних занять учень поводить себе агресивно стосовно до інших або до себе самого, вчитель залишає клас під опікою іншого вчителя або Працівника адміністрації та веде учня до педагога або вчителя, який може забезпечити тимчасову опіку над дитиною з аномальною поведінкою.
- 2) Шкільний психолог/педагог після з'ясування обставин події інформує директора школи (якщо цього вимагає ситуація).
- 3) Якщо стан здоров'я учня або учнів вказує на загрозу його/їх здоров'ю або життю, директор або інший Працівник школи викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- 4) Шкільний психолог або педагог проводить розмови з учнем, що є потерпілим, учнем, що є кривдником, та свідками події.
- 5) У разі потреби шкільний психолог або педагог повідомляє і викликає до школи батьків (юридичних Опікунів) дитини, яка є кривдником, та дитини, яка є потерпілим.

- 6) Якщо батьки/юридичні Опікуни співпрацюють зі школою, розробляється план дій стосовно до учня, який є кривдником (шкільний педагог та вчитель).
- 7) У разі потреби стосовно до потерпілого впроваджуються форми допомоги, відповідні до його потреб та ситуації.
- 8) Дії координує та моніторує шкільний психолог або педагог.
- 9) Якщо батьки/юридичні Опікуни не співпрацюють зі школою або впроваджені заходи неефективні, а акти агресії часті, директор розпочинає відповідні дії з метою забезпечення безпеки учнів та вчителів.

В. Інформування та тренінги для учнів

1. Учні проінформовані про діючий у школі Кодекс поведінки.
2. У кожному класі проводяться заняття на тему особистих кордонів, інтимності, сексуальності, прав дитини та захисту від насильства і використання, відповідно до віку дітей. Заняття веде шкільний педагог, психолог або запрошений спеціаліст.
3. У кожному класі діти будуть проінформовані, до кого вони повинні звернутися за допомогою та порадою у випадку кривдження або використання.
4. У кожному класі проводяться заняття на тему безпеки в Інтернеті.
5. У старших класах проводяться заняття з юристом на тему правової відповідальності дітей і молоді та кібернасильства.
6. У школі та на вебсайті розміщена інформація для дітей на тему можливості отримання допомоги у складній ситуації, адрес електронної пошти, номер телефону довіреної особи та номери безкоштовних телефонів довіри для дітей і молоді.

С. Правила безпечного користування Інтернетом

1. За безпеку учнів, що користуються Інтернетом під час занять у комп'ютерному класі відповідає керівник такого класу – вчитель інформатики.
2. Керівник комп'ютерного класу систематично актуалізує програмне забезпечення комп'ютерного класу та інших класів під кутом захисту від доступу до небажаного контенту. У шкільних комп'ютерах встановлено:
 - a) програмне забезпечення для фільтрації матеріалів з Інтернету,
 - b) програмне забезпечення для слідкування за користуванням Інтернетом дітьми,
 - c) антивірусне програмне забезпечення,
 - d) антиспамове програмне забезпечення,
 - e) захист типу firewall.
3. За безпеку, в тому числі цифрову учнів під час користування Інтернетом в рамках інших уроків, ніж інформатика, відповідає вчитель, що веде ці уроки.
4. Під час уроків учням заборонено користуватися мобільними телефонами та приладами типу smartwatch, iPhone чи іншими призначеними для запису, за винятком випадків, коли вчитель попросить учнів скористатися ними.
5. В узаasadненій ситуації вчителі можуть дати згоду на користування власним телефоном або іншим електронним приладом.
6. Визначений Працівник регулярно перевіряє, чи в комп'ютерах з доступом до Інтернету немає небезпечного контенту.

7. У випадку викриття небезпечного контенту необхідно встановити, хто користувався комп'ютером та може бути відповідальним за впровадження небажаного контенту. Інформація про дитину/особу, що користувалася комп'ютером у момент впровадження небажаного контенту, передається шкільному педагогу/психологу.
8. Шкільний педагог/психолог проводить з дитиною, про яку мова у попередньому пункті, розмову на тему безпеки в Інтернеті. Якщо в ефекті проведеної розмови шкільний педагог/психолог отримує інформацію про кривдження дитини, він розпочинає відповідні дії.

D. Батьки та опікуни

1. Школа представляє батькам Політику протидії насильству та захисту дітей від кривдження, а також відповідальну особу – Координатора, електронним шляхом.
 2. Батьки отримують інформацію про заплановані у класі або школі зустрічі з запрошеними спеціалістами, що займаються профілактикою цивілізаційних загроз дітям і молоді. Якщо мати/батько не виражає згоду на участь дитини у такій зустрічі, вона/він інформує про це класного керівника.
 3. Батьки та юридичні Опікуни можуть скористатися індивідуальною допомогою та підтримкою з боку Працівників школи або отримати інформацію про місця, пункти, вебсайти, які можуть забезпечити підтримку у виховній роботі та у випадку пошуку допомоги.
- 2. Стационарні програми за адресою Фонду «Наш вибір» (в Українському домі) або організовані безпосередньо Фондом або Партнерами/Підрядниками Фонду в іншому місці**

I. Заняття для дітей і молоді:

- Дитячі клуби.
- Суботня школа (зустрічі/заняття з мови, історії, культури для дітей мігрантів з метою культивування української ідентичності).
- Позашкільні заняття для дітей і молоді.
- Курси польської мови для дітей і молоді.

Процедури втручання

1. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою домашнього насильства

- A. Особа, яка дійшла до висновку, що дитина може бути жертвою насильства (ситуації, які вона спостерігала або дізналася про них від дитини: занедбання, регулярне приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляція дитиною та симптоми фізичного насильства, напр., синяки, подряпини), повинна написати службову нотатку. Така особа передає нотатку Координатору Політики.
- B. Якщо стан здоров'я дитини вказує на загрозу її здоров'ю або життю, опікун викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- C. Координатор або особа, якій Координатор це доручить, проводить розмову з дитиною, що є потерпілим.
- D. Координатор або відповідальна особа зв'язується з батьком/матір'ю, юридичним опікуном або близьким родичем потерпілого.
- E. У випадку підозри вчинення злочину Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження.

Правління інформує суд — Відділ родини та неповнолітніх — у випадку занедбання дитини, регулярного приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляції дитиною, а також у випадку помітних симптомів фізичного насильства (згідно з Додатком nr 2).

2. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою насильства з боку працівника.

- A. Особа, що підозрює кривдження дитини працівником, інформує про цю проблему Координатора.
- B. Координатор або особа, якій він це доручить, розпочинає дії з метою з'ясування обставин справи: розмова з дитиною, розмова з працівником на темат підозри кривдження, зауваження, ознайомлення з його версією перебігу подій.
- C. Якщо розмови з дитиною підтверджують, що її кривдять, Координатор інформує про це батьків і Правління. Координатор складає службову нотатку з зустрічі з батьками.
- D. Правління, після підтвердження інформації, розпочинає дії з метою впровадження адміністративної або дисциплінарної відповідальності стосовно до працівника, згідно з діючими положеннями трудового законодавства.
- E. У випадку підозри вчинення злочину Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (згідно з Додатком nr 2).

3. Процедура втручання в ситуації кривдження дитини матір'ю/батьком або членом родини іншого учня.

- A. Особа, що є свідком кривдження дитини матір'ю/батьком або дорослим членом сім'ї іншої дитини, інформує про цю проблему Координатора.
- B. Координатор проводить розмову з переліченими вище особами на тему події: надає роз'яснення (rozczenie) та представляє можливі способи вирішення ситуації.
- C. Про подію, визнану кривдженням дитини, та про проведену Координатором розмову з матір'ю/батьком або членом іншої дитини, що є кривдником дитини, повідомляють батьків/юридичних Опікунів цієї дитини.
- D. Дитині, що є потерпілим, надається підтримка.
- E. У випадку підозри вчинення злочину Правління повідомляє поліцію або прокуратуру (згідно з Додатком nr 2).

4. Процедура, яка проводиться у випадку кривдження дитини іншою дитиною/дітьми.

- A. Обов'язок опікуна — негайна реакція на акти агресії і насильства та розмова з кривдником і жертвою насильства з метою з'ясування обставин ситуації.
- B. Дитині, що є жертвою насильства, надається допомога відповідно до її потреб.
- C. Якщо стан здоров'я дитини вказує на загрозу її здоров'ю або життю, працівник викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- D. Якщо акти агресії і насильства не інцидентальні, Координатор проводить розмову з дитиною, що є жертвою, та вивчає, коли доходить до таких актів, з

якою частотою, а також розмовляє з кривдником/кривдниками та можливими свідками таких актів.

- Е. З учнями, що були свідками насильства, Координатор обговорює перебіг події таким чином, щоб порадити їм, як поводитися у складних ситуаціях, як реагувати на кривдження та кого повідомити, якщо таке кривдження мало місце.
- Ф. Якщо акт агресії/насильства має ознаки кримінального вчинку, застосовується процедура, передбачена чинним законодавством.

5. Процедура втручання у випадку викриття кібернасильства

- А. Особа, якій відомо про подію, інформує про даний факт Координатора або Правління
- В. Особа, яку повідомили про подію, має обов'язок:
 - а) зібрати всю можливу інформацію про подію,
 - б) порозмовляти з потерпілим (психологічна підтримка, порада),
 - в) порозмовляти з кривдником, з'ясувати обставини події, зобов'язати кривдника до відмови від поведінки, що має характер насильства, та зобов'язати його до видалення образливих матеріалів з мережі,
 - г) повідомити про подію Опікунів потерпілого,
 - е) повідомити про подію Опікунів кривдника та обговорити з ними поведінку дитини,
 - ф) запропонувати дітям психологічно-педагогічну допомогу (як потерпілому, так і кривднику), якщо є потреба у цьому,
 - г) у випадку, коли кривдник не дотримується узгоджень і далі кривдить інших осіб, Правління розпочинає відповідні юридичні,
 - h) у випадку, коли відповідальний за кібернасильство не встановлений, Координатор або член Правління після з'ясування обставин справи інформує батьків/юридичних Опікунів потерпілого про можливість повідомлення поліції.

6. Процедура втручання щодо учня з аномальною поведінкою, який поводить себе агресивно стосовно до інших осіб або себе самого.

- А. Якщо під час занять дитина поводить себе агресивно стосовно до інших або до себе самого, опікун залишає групу під опікою іншої особи або працівника адміністрації та веде дитину до працівника, який може забезпечити тимчасову опіку над дитиною з аномальною поведінкою.
- В. Опікун інформує Координатора (якщо цього вимагає ситуація).
- С. Якщо стан дитини/дітей, що є потерпілим/ми, вказує на загрозу його/їх здоров'ю або життю, працівник викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- Д. Опікун проводить розмови з дитиною, що є потерпілим, дитиною, що є кривдником, та свідками події.
- Е. У разі потреби опікун повідомляє і викликає батьків (юридичних Опікунів) дитини, яка є кривдником, та дитини, яка є потерпілим.
- Ф. Батькам/Опікунам надається підтримка та інформація, до кого вони можуть звернутися по допомогу.

II. Заняття з аніматором для дітей, що товаришують програмам для дорослих: діти залишаються під опікою аніматорки/а на час зустрічі або курсу, в якому беруть участь їхні батьки або опікуни:

Процедури втручання

1. Процедура, яка проводиться у випадку підозри, що дитина є жертвою домашнього насильства

- A. Особа, яка дійшла до висновку, що дитина може бути жертвою насильства (ситуації, які вона спостерігала або дізналася про них від дитини: занедбання, регулярне приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляція дитиною та симптоми фізичного насильства, напр., синяки, подряпини), повинна написати службову нотатку. Така особа передає нотатку Координатору.
- B. Якщо стан здоров'я дитини вказує на загрозу її здоров'ю або життю, Координатор викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- C. Координатор або особа, якій Координатор це доручить, проводить розмову з дитиною, що є потерпілим.
- D. Координатор або відповідальна особа зв'язується з батьком/матір'ю, юридичним опікуном або близьким родичем потерпілого.
- E. У випадку підозри вчинення Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження. Правління інформує суд — Відділ родини та неповнолітніх — у випадку занедбання дитини, регулярного приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляції дитиною, а також у випадку помітних симптомів фізичного насильства (згідно з Додатком nr 2).

2. Процедура втручання випадку підозри, що дитина є жертвою насильства з боку працівника.

- A. Особа, що підозрює кривдження дитини працівником, інформує про цю проблему Координатора.
- B. Координатор або особа, якій він це доручить, розпочинає дії з метою з'ясування обставин справи: розмова з дитиною, розмова з працівником на темат підозри кривдження, зауваження, ознайомлення з його версією перебігу подій.
- C. Якщо розмови з дитиною підтверджують, що її кривдять, Координатор інформує про це батьків і Правління. Координатор складає службову нотатку з зустрічі з батьками.
- D. Правління, після підтвердження інформації, розпочинає дії з метою впровадження адміністративної або дисциплінарної відповідальності стосовно до працівника, згідно з діючими положеннями трудового законодавства.
- E. У випадку підозри вчинення Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (згідно з Додатком nr 2).

III. Літні табори та групи продовженого дня

Процедури втручання

1. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою домашнього насильства

- A. Особа, яка дійшла до висновку, що дитина може бути жертвою насильства (ситуації, які вона спостерігала або дізналася про них від дитини: занедбання, регулярне приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляція дитиною та симптоми фізичного насильства, напр., синяки, подряпини), повинна написати службову нотатку. Така особа передає нотатку Керівникові табору та Координатору.
- B. Якщо стан здоров'я дитини вказує на загрозу її здоров'ю або життю, працівник викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- C. Керівник табору або особа, якій Керівник це доручить, проводить розмову з дитиною, що є потерпілим.
- D. Керівник табору або особа, якій Керівник це доручить, зв'язується з батьком/матір'ю, юридичним опікуном або близьким родичем потерпілого.
- E. У випадку підозри вчинення Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження. Правління інформує суд — Відділ родини та неповнолітніх — у випадку занедбання дитини, регулярного приниження, висміювання, втягування дитини у конфлікт дорослих, маніпуляції дитиною, а також у випадку помітних симптомів фізичного насильства (згідно з Додатком nr 2).

2. Процедура втручання у випадку підозри, що дитина є жертвою насильства з боку Працівника.

- A. Особа, що підозрює кривдження дитини працівником, інформує про цю проблему Керівника табору і Координатора.
- B. Керівник або особа, якій він це доручить, розпочинає дії з метою з'ясування обставин справи: розмова з дитиною, розмова з працівником на темат підозри кривдження, зауваження, ознайомлення з його версією перебігу подій.
- C. Якщо розмови з дитиною підтверджують, що її кривдять, Керівник інформує про це батьків і Правління. Керівник складає службову нотатку з зустрічі з батьками.
- D. Правління, після підтвердження інформації, розпочинає дії з метою впровадження адміністративної або дисциплінарної відповідальності стосовно до працівника, згідно з діючими положеннями трудового законодавства.
- E. У випадку підозри вчинення Правління негайно повідомляє поліцію або прокуратуру, спираючись на ст. 304 Кодексу кримінального провадження (згідно з Додатком nr 2).

3. Процедура втручання у випадку кривдження дитини іншою дитиною/дітьми.

- A. Обов'язок опікуна — негайна реакція на акти агресії і насильства та розмова з кривдником і жертвою насильства з метою з'ясування обставин ситуації.
- B. Дитині, що є жертвою насильства, надається допомога відповідно до її потреб.

- C. Якщо стан дитини, що є потерпілим, вказує на загрозу її здоров'ю або життю, опікун викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- D. Якщо акти агресії і насильства не інцидентальні, Керівник проводить розмову з дитиною, що є жертвою, та вивчає, коли доходить до таких актів, з якою частотою, а також розмовляє з кривдником/кривдниками та можливими свідками таких актів.
- E. З учнями, що були свідками насильства, Координатор обговорює перебіг події таким чином, щоб порадити їм, як поводитися у складних ситуаціях, як реагувати на кривдження та кого повідомити, якщо таке кривдження мало місце.
- F. Якщо акт агресії/насильства має ознаки кримінального вчинку, застосовується процедура, передбачена чинним законодавством.

4. Процедура, яка проводиться у випадку викриття кібернасильства

- A. Особа, якій відомо про подію, інформує про даний факт Керівника і Координатора.
- B. Особа, яку повідомили про подію, має обов'язок:
 - a) зібрати всю можливу інформацію про подію,
 - b) порозмовляти з потерпілим (психологічна підтримка, порада),
 - c) порозмовляти з кривдником, з'ясувати обставини події, зобов'язати кривдника до відмови від поведінки, що має характер насильства, та зобов'язати його до видалення образливих матеріалів з мережі,
 - d) повідомити про подію Опікунів потерпілого,
 - e) повідомити про подію Опікунів кривдника та обговорити з ними поведінку дитини,
 - f) запропонувати дітям психологічно-педагогічну допомогу (як потерпілому, так і кривднику), якщо є потреба у цьому,
 - g) у випадку, коли кривдник не дотримується узгоджень і далі кривдить інших осіб, Правління розпочинає відповідні юридичні дії,
 - h) у випадку, коли відповідальний за кібернасильство не встановлений, Координатор або член Правління після з'ясування обставин справи інформує батьків/юридичних Опікунів потерпілого про можливість повідомлення поліції.

5. Процедура, яка проводиться щодо учня з аномальною поведінкою, який поводить себе агресивно стосовно до інших осіб або себе самого.

- A. Якщо під час занять дитина поводить себе агресивно стосовно до інших або до себе самого, опікун залишає групу під опікою іншої особи або працівника адміністрації та веде дитину до працівника, який може забезпечити тимчасову опіку над дитиною з аномальною поведінкою.
- B. Опікун інформує Керівника (якщо цього вимагає ситуація).
- C. Якщо стан дитини/дітей, що є потерпілим/ми, вказує на загрозу його/їх здоров'ю або життю, працівник викликає медичну допомогу (перед тим повідомивши про це батьків або юридичних Опікунів).
- D. Опікун проводить розмови з дитиною, що є потерпілим, дитиною, що є кривдником, та свідками події.
- E. Батькам/Опікунам надається підтримка та інформація, до кого вони можуть звернутися по допомогу.

Додаток nr 1 – Зразок заяви про несудимість

.....
(місцевість, дата)

ЗАЯВА

Я, нижчепідписаний/на

.....
(ім'я та прізвище)

що проживаю

.....
(адреса проживання)

та підтверджую свою особу
паспортом.....

(номер і серія паспорта)

виданим.....

(орган, що видав паспорт)

усвідомлюючи кримінальну відповідальність, що випливає зі ст. 233 § 1
Кримінального кодексу, в якій передбачено кару позбавлення волі до 3 років за
надання неправдивих свідчень

заявляю

- що я не мав/мала судимості за злочини проти статевої свободи та суспільної
моралі, а також за злочини, зв'язані з насильством над дітьми, а також, що проти
мене не порушено дисциплінарної або кримінальної справи відповідного роду ні
в Польщі, ні в Україні.

.....
(підпис від руки)

Додаток nr 2 – Як написати повідомлення про підозру вчинення злочину

Діюче законодавство не передбачає ні окресленої форми, ні інших вимог щодо документу, який має характер повідомлення про підозру вчинення злочину. Це означає, що повідомлення про підозру вчинення злочину можна написати в довільний спосіб. Головне – це чітко і ясно сформулювати у ньому, що, де та за яких обставин мало місце.

Найважливіші складові повідомлення:

- a) місцевість і дата написання повідомлення,
- b) дані особи, що складає повідомлення (ім'я та прізвище, адреса місця проживання, контактні дані – номер телефону та/або e-mail) або назва та адреса установи, що складає повідомлення,
- c) дані потерпілої особи, якщо повідомлення складає інша особа,
- d) назва та адреса органу, у якому складається повідомлення,
- e) назва документу, тобто «повідомлення про підозру вчинення злочину»,
- f) узasadнення, тобто детальна інформація про те, хто (при умові володіння такою інформацією), коли, де і за яких обставин вчинив злочин, а якщо це мало місце, опис роду та розміру шкоди (у випадку злочину проти майна) або тілесних пошкоджень ітп.,
- g) докази, напр., дані осіб, яким щось відомо про даний злочин і яких з огляду на це можна буде викликати на допит як свідків (особливо в ситуації наявності ризику втрати або деформації доказів),
- h) додатки, в тому числі документація, напр., медична (довідка від лікаря, зняття побоїв ітп.),
- i) підпис.

Додаток nr 3 – Зразок заяви про ознайомлення зі становищем дитини

.....
(місцевість, дата)

Районний суд у
(відповідний за місцем проживання дитини)

Відділ родини та неповнолітніх

.....
.....
(адреса суду)

.....
(ім'я та прізвище особи/назва установи заявника)

.....
.....
(адреса особи/адреса та печатка установи заявника)

ЗАЯВА ПРО ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СТАНОВИЩЕМ ДИТИНИ

Прошу уможливити мені ознайомлення зі становищем дитини

.....
(ім'я та прізвище дитини)

що проживає в

.....
.....
(адреса місця проживання дитини)

УЗАСАДНЕННЯ

.....
.....
.....
.....
.....
.....
(опис ситуації, на підставі якої складається заява)

У зв'язку з цим прошу надати відповідні розпорядження з метою забезпечення добра дитини.

.....
(підпис заявника)

Додаток nr 4 – Симптоми кривдження

I. Симптоми, які можуть означати, що дитина – жертва фізичного або психологічного насильства.

1. поведінка:

- регрес розвитку і щоденного функціонування
- труднощі у школі,
- ізоляція від оточення,
- відмова від дій/занять/активності, яку дитина любила раніше,
- апатія,
- уникання контакту з ровесниками,
- агресивна та автодеструктивна поведінка (самокалічення, спроби самогубства, розрегульоване харчування, залежності, схильність до ризику та небезпечної поведінки),
- злочинність

2. психосоматика:

- різного роду симптоми, між іншим болі голови, живота, «мандрівні» болі невизначеного походження,
- нетримання сечі/калу,
- висипки та інші зміни на шкірі,
- випадання волосся,
- проблеми зі сном,
- сповільнення фізичного розвитку,
- зниження ваги тіла,
- фобії, мана,
- хвороби невизначеної етіології

3. фізичні симптоми на тілі дитини:

- смуги-шрами на спині, руках та ногах,
- потріскана шкіра,
- вавки у місцях, де вуха прилягають до черепа,
- крововиливи в очах,
- сліди від «бичкування» цигарок, що нагадують сліди від віспи,
- синяки та посиніння на тілі, особливо такі, що накладаються один на другий,
- численні, по-різному загоєні відбитки долонь на тілі дитини,
- криваво-сині сліди на підшвах стоп

4. Дитина може виражати такого роду думки:

- я поганий/на,
- я винен/на, я нічого не вартий/та,
- я це заслужив/ла,
- в мене нічого не виходить,
- ніхто мене не розуміє,
- ніхто мені не повірить,
- мені гірше за всіх,
- світ такий і все тут,
- нічого і ніколи не зміниться,
- ніхто мені не допоможе,
- дорослі – погані люди,
- нікому не можна довіряти,

- той, хто це зробив, ненавидить/любить мене, я для нього винятковий/а, заради мене він готовий на все,
- ніхто не може дізнатися про це, бо що тоді станеться?

II. Симптоми, які можуть означати, що дитина – жертва сексуального насильства.

1. поведінка:

- регрес розвитку і щоденного функціонування
- труднощі у школі,
- ізоляція від оточення,
- відмова від дій/занять/активності, яку дитина любила раніше,
- апатія, уникання контакту з ровесниками,
- агресивна та автодеструктивна поведінка (самокалічення, спроби самогубства, розрегульоване харчування, залежності, проміскуїтивна поведінка, схильність до ризику та небезпечної поведінки),
- еротизація поведінки у відносинах з ровесниками та дорослими,
- неадекватні з точки зору етапу розвитку розваги/активність, що вказує на підвищений рівень сексуалізації,
- неадекватний з точки зору віку рівень знань на тему анатомії, фізіології та сексуальності,
- насиченість сексуальною проблематикою лексики, розваг, образотворчого мистецтва,
- нав'язлива мастурбація, що перешкоджає у виконванні завдань,
- гіперреактивність, надмірне емоційне збудження;

2. психосоматика:

- різного роду симптоми, між іншим болі голови, живота, «мандрівні» болі невизначеного походження,
- нетримання сечі/калу,
- висипки та інші зміни на шкірі,
- випадання волосся,
- проблеми зі сном,
- сповільнення фізичного розвитку,
- зниження ваги тіла,
- фобії, мана,
- хвороби невизначеної етіології

3. фізичні/соматичні симптоми:

- венеричні хвороби, що передаються статевим шляхом,
- присутність сперми в отворах тіла дитини,
- рани геніталій та заднього проходу, інфекції, запалення тих частин тіла,
- вагітність

4. Думки та спосіб їх вираження

- я поганий/на, брудний/на, нічого не вартий/та,
- я це заслужив/ла, в мене нічого не виходить,
- ніхто мене не розуміє, ніхто мені не повірить,
- всім краще за мене, світ такий і все тут, нічого і ніколи не зміниться,
- ніхто мені не pomoже,
- дорослі – погані люди, я не можу їм довіряти,
- той, хто мені це зробив, ненавидить/любить мене, я для нього винятковий/а, заради мене він готовий на все,
- ніхто не може дізнатися про це,

- я не можу проговоритися;
- нав'язливе повернення до пережитого дитиною уві сні на наяву (під час розваг, у спогадах, в асоціаціях)

Додаток nr 5 – Як розмовляти з дитиною

I. Як розмовляти з кривдженою дитиною:

- Подбайте про сприятливі умови для розмови: окрему кімнату, здаля від сторонніх осіб, відсутність поспіху. Цей пункт стосується осіб, які є педагогами, психологами або іншими працівниками, визначеними до такої розмови, напр., аніматор, координатор Політики протидії насильству та захисту дітей від кривдження Фонду.
- Достосуйте позу вашого тіла до пози дитини: сядьте або присядьте.
- Говоріть так, щоб це було зрозумілим для дитини.
- Покажіть, що Ви шануєте дитину, приймаєте її такою, як вона є, та відноситесь до неї з емпатією і розумінням.
- Наберіться терпіння – дитина може заперечувати фактам.
- Не тисніть на дитину – часом сказати всю правду означає перебороти потужний страх.
- Не наводьте дитину на відповіді, які Вам хотілось би почути.
- Покажіть, що Ви розумієте, як важко розповідати про складні справи, особливо якщо це стосується родини.
- Похваліть дитину за сміливість – не за те, що і як вона розповідає, а за те, що взагалі вирішила про це розповісти.
- Не забувайте, що дитина може переживати за своїх батьків – не говоріть при ній нічого негативного про них.
- Насильство назвіть насильством та поясніть дитині, що вона не винна у тому, що зробила доросла особа.
- Підтримайте дитину – переконайте її, що вона не одна така, що у багатьох дітей бувають такого роду проблеми.
- У зрозумілий спосіб поясніть дитині, що Ви плануєте робити далі. Пам'ятайте про те, як важко дитині з огляду на сором, почуття провини, страх перед повторним скривдженням, переконання про дотримання таємниці чи лояльність до кривдника.

II. Що робити, коли дитина розповідає про сексуальне використання:

- Зберігайте спокій.
- Слухайте спокійно, ставтеся до дитини поважно. Задавайте питання виключно з метою уточнення. Не задавайте питань з натяком на напровадження або втручання.
- Не використовуйте власних слів та виразів – виключно слова, які вживає дитина. Дозвольте їй говорити у власному темпі.
- Стосуйте активне слухання, що виражає співчуття, спокій та підтримку. Не реагуйте шоком та/або переляком на розповідь дитини.
- Поясніть дитині, що розповідаючи про свою кривду, вона поводить себе правильно.
- Скажіть дитині, що зробите все, що у ваших силах, щоб їй допомогти.
- Скажіть дитині, що вона не винна у тому, що сталося.
- Запропонуйте дитині, що проведете її до особи, яка надасть їй подальшу допомогу.
- Поясніть дитині, що отриманою від неї інформацію Ви будете змушені поділитися з іншими особами.
- Під кінець розмови повідомте дитину, що плануєте робити далі та кому перекажете отриману інформацію.
- Пам'ятайте про те, що особа, яка перша дізналася про факт потенційного сексуального використання дитини, не має повноважень, щоб стверджувати, що такого роду зловживання дійсно мало місце. Це належить до компетенцій

відповідних органів та установ, які займатимуться справою на подальших етапах.

- Якщо Ви не робили нотаток, негайно запишіть перебіг розмови та поставте розбірливий підпис.
- Повідомте свого керівника про дану ситуацію.

III. Чого не слід робити:

- Не впадайте в паніку. Не реагуйте емоційно.
- Не сприймайте слів дитини легковажно. Не виражайте припущень, натяків, не ставте гіпотези, не представляйте альтернативні пояснення.
- Не виражайте думку (ні позитивну, ні негативну) та уникайте коментарів на тему потенційного кривдника.
- Не домагайтеся додаткової інформації. Не питайте про деталі. Те, що дитина сказала добровільно – межа, яка не переходиться. Задавання питань комусь, хто розповідає про даний факт, насправді може мати вплив на спосіб, у який така особа пізніше описуватиме події.
- Не обіцяйте дитині чогось, чого не зможете дотримати, особливо якщо мова про конфіденційність. Уникайте фраз на зразок «обіцяю, що нікому не скажу», «це буде наша таємниця» ітп.
- Не розповідайте про деталі стороннім особам, а в першу чергу особі, яку дитина звинуватила у кривді.
- Не просіть повторити всю історію ще раз.